

Bianca Byring
Kollektivtrafikstrateg
Regional utvecklingsförvaltning, Näringsliv och
Samhällsbyggnad, Kollektivtrafikmyndigheten

Information om fastställd hållplatshandbok och aktuella hållplatsrelaterade processer

Hållplatsernas utformning och underhåll i Västerbotten är en av grundstenarna för kollektivtrafikens funktion, kvalitet och attraktivitet. Hållplatserna har betydelse för invånarens livsmiljö och vardag, för besökare, trafiksäkerhet, tillgång till utbildning och kompetens, tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning, för människors val av hållbara hälsosamma färdsätt, och för kollektivtrafikens marknadsandel och resandeutveckling. Dessutom är hållplatserna en del av förarnas arbetsmiljö. Region Västerbotten har ansvar och intressen kring hållplatserna i Västerbotten i egenskaperna kollektivtrafikmyndighet, kollektivtrafikfinansiär och länspaneupprättare. Det finns politiskt beslutade mål som kräver utvecklat arbete kring hållplatser, och konkreta förbättringar ute vid hållplatserna.

Det finns, liksom i många andra regioner, stora förbättringsbehov vid hållplatser i Västerbotten, men begränsat med pengar och tid hos de ansvariga för att åtgärda brister och arbeta strategiskt. Eftersom hållplatserna behöver förbättras, spelar roll för flera mål, men resurserna är begränsade, så har förvaltningen samarbetat intensivt med framför allt Länstrafiken, Trafikverket och kommunerna för att utveckla systematik och effektivitet i användningen av resurserna. Apropå fastställd hållplatshandbok så informeras utskottet om de olika processerna och insatserna. Samtidigt sätts de i sitt sammanhang.

Det finns några särdrag med hållplatsarbetet i Västerbotten. De har att göra med avstånd, gleshet och organisering.

- Det behövs ett stort antal hållplatser per capita för hålla rimliga avstånd till hållplats. Det innebär många hållplatser för alla inblandade att hålla räkning och uppsikt på.
- Långa avstånd behöver överbryggas med snabba restider för att underlätta kompetensförsörjning med mera. Många hållplatser kan innebära förlängd restid.
- En underfinansierad länstransportplan i förhållande till yta, och antal kilometer infrastruktur.
- Att flera av de till resandeantalet små hållplatserna finns efter vägar med höga hastigheter där det är dyrt att uppnå trafiksäkerhet. Motsättning mellan få användare och dyra investeringar. Alternativt att hållplats placeras på anslutande väg, vilket ofta blir en tidskrävande omväg.
- Den så kallade Västerbottensmodellen inom kollektivtrafiken i Västerbotten, som ger stort ansvar till kommunerna för både trafik och hållplatser. Ansvarsområden kring hållplatser är splittrade i Västerbotten jämfört med regioner där två aktörer (RKM/länstrafikbolaget och Trafikverket) har huvudansvaret för hållplatserna och samverkar med övriga.
- Till befolkningsantalet små kommuner, med relativt lite tid att lägga på att arbeta med sina ansvarsområden för hållplatser, som alltså är spridda över stor yta.

Under de senaste åren har regionen tillsammans med andra utvecklat följande.

- En process kring att ta fram och uppdatera en hållplatsbristlista för hållplatsbrister efter de statliga vägarna. Listan innehåller en prioritering som balanserar lokala och regionala behov. Hållplatsåtgärder (upp till och med markyta) efter statliga vägar finansieras av Nationell Plan eller Länstransportplan. Region Västerbotten leder processen i egenskap av

kollektivtrafikmyndighet, i nära samarbete med Länstrafiken. De två organisationerna samråder med kommunerna om vilka hållplatsbrister som finns i respektive kommun, och använder sedan hållplatsbristlistan i dialogen med Trafikverket kring upparbetning av medel i Länstransportplan och Nationell Plan. Urval görs i hållplatsbristlistan. Samarbetet med Trafikverket har utvecklats mycket positivt tack vare hållplatsbristlistan.

- Utveckla kollektivtrafikmyndighetens deltagande i länstransportplaneprocessen, baserat på hållplatsbristlistan: storleken på potten, så kallade namngivna objekt med mera.
- Dialogen med Trafikverket sker under regelbundna planeringsmöten där regionen deltar som regional kollektivtrafikmyndighet och länsplaneupprättare. En insats har varit att samordna oss än bättre både inom regionen och tillsammans med Länstrafiken inför mötena, och att aktivt bidra till dagordningen. Trafikverket sammankallar mötena. Dessutom förekommer separata avstämningar kring bland annat hållplatsbristlistan och enskilda hållplatsobjekt, där regionen deltar antingen som kollektivtrafikfinansiär, regional kollektivtrafikmyndighet, länsplaneupprättare, eller i flera roller samtidigt.
- Hållplatshandbok, under 2021-2022 arbetade Länstrafiken och Region Västerbotten gemensamt fram en sådan. Detta för att tydliggöra ansvarsförhållandena i Västerbotten, ge ett handfast stöd till kommunernas trafiksamordnare och gata/parkfunktioner, och för att det ska finnas en hållplatsklassificering med målstandard för respektive hållplatsklass, att förhålla sig till. Hållplatshandboken antogs av Länstrafiken hösten 2022. Länstrafiken skickade den på remiss till kommuner och andra organisationer. Region Västerbotten besvarade remissen även om förvaltningen deltagit i framtagandet av den. Den fastställda handboken bifogas.
- Utbildningsinsats till kommunerna om hållplatshandboken och hela ramverket kring hållplatsbristlista, länstransportplan och nationell plan, med mera.

Det ska ses som en helhet där Region Västerbotten i samarbete eller samråd med Länstrafiken klargör och utbildar i ansvarsförhållanden och regelverk, bibehåller ett helhetsgrepp om statliga vägarnas hållplatsbrister, gör balanserade regionala prioriteringar av hållplatsmedel, har kontinuerlig kontakt med kommunerna och Trafikverket, och i dialogen om utformning och standard, har stöd av hållplatshandbokens hållplatsklassificering och målstandard. Tanken är att på så sätt kommer de begränsade medlen komma till större nytta, användas effektivare, och det blir ett mer systematiskt arbete hos alla parter och tillsammans. Trafikverket, Länstrafiken och många kommuner har bidragit till utvecklingen av det här arbetssättet.

De här insatserna behövs för uppfyllandet av flera politiska beslutade mål i nämndplan och regionalt trafikförsörjningsprogram:

Trafikförsörjningsprogrammet för 2020-2025, som beslutats av regionfullmäktige. Se sidorna 12-15 i bilaga för fullständiga formuleringar.

- Mål 1 att kollektivtrafikens marknadsandel av det motoriserade resandet är 30 % år 2030. Att delmål för 2025 är 25 %.
- Mål 4 att den regionala kollektivtrafiken är tillgänglig för de flesta personer med funktionsnedsättningar år 2030, med indikatorn att det år 2030 i Västerbotten ska finnas minst 30 bytespunkter som är anpassade för personer med funktionsnedsättning minst enligt en minimumnivå i hållplatshandbok eller motsvarande.

Nämndplanen 2023, där målen speglar målen i trafikförsörjningsprogrammet.

- Mål 4.1 RUN arbetar för att öka kollektivtrafikens andelar av det motoriserade resandet och för att minska kollektivtrafikens miljöbelastning i Västerbotten.

- Mål 11.3 RUN tillhandahåller och utvecklar ett väl fungerande transportsystem i syfte att uppnå en god tillgänglighet för resor och transporter för alla som bor och verkar i länet.
Indikator till 11.3: Utpekade 30 bytespunkter anpassade för personer med funktionsnedsättning enligt en miniminivå i Länstrafikens hållplatshandbok.

Också Mål 11.3 RUN tillhandahåller och utvecklar ett väl fungerande transportsystem i syfte att uppnå en god tillgänglighet för resor och transporter för alla som bor och verkar i länet.

Arbete som kvarstår under 2023 är uppdatering av hållplatsbristlistan och utpekande av vilka 30 bytespunkter i Västerbotten som ska vara anpassade för personer med funktionsnedsättning enligt minimumnivå i hållplatshandboken.